

STRATEGIA VUOSILLE 2016 -2020

1. EAPN-FIN VERKOSTO

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin, European Anti-Poverty Network Finland, on avoin verkosto köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan toimiville järjestöille, ryhmille ja ihmisille. EAPN-Finin tarkoituksena on parantaa köyhyydessä elävien, syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla olevien asemaa, edistää sosiaalisia oikeuksia, perusturvaa, hyvinvointia ja itsenäistä suoriutumista. Syrjäytymiskehitystä verkosto tarkastelee köyhyyden näkökulmasta.

Verkosto on perustettu vuonna 1994 ja se on rekisteröimätön. Verkostolla on 37 jäsenyhteisöä (vuonna 2015), joista enemmistö on sosiaali- ja terveysalan valtakunnallisia järjestöjä. Asioiden valmistelua varten verkostolla on teemakohtaisia työryhmiä, joiden avulla syvennetään verkoston asiantuntemusta.

EAPN-Finin kotijärjestönä on toiminut vuoden 2012 alusta alkaen SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

EAPN-Fin on yksi Euroopan köyhyyden vastaisen verkoston, European Anti-Poverty Networkin (EAPN) 31 kansallisesta verkostojäsenestä.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Suomessa yhteiskunnallinen ja taloudellinen eriarvoistuminen on lisääntynyt 1990-luvulta lähtien. Vaikka suuri enemmistö ihmisistä voi paremmin kuin koskaan aikaisemmin, ovat köyhyys, syrjäytyminen sekä hyvinvointi- ja terveyserot kasvaneet. Myös alueellinen eriarvoistuminen on lisääntynyt. Kilpailua, taloudellista menestymistä ja yksilön vastuuta omasta hyvinvoinnista korostava ilmapiiri leimaa helposti niitä ihmisryhmiä, jotka syystä tai toisesta ovat pudonneet hyvinvoinnin ulkopuolelle.

Euroopan talouskriisi ja julkisen talouden säästötavoitteet koettelevat myös eniten niitä ihmisryhmiä, jotka ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa. Näitä ovat mm. köyhissä perheissä elävät lapset ja nuoret, eri tavoin pitkäaikaissairaat tai vammaiset, vähävaraiset yksin elävät vanhukset, mielenterveyskuntoutujat ja päihdeongelmaiset sekä vapautuvat vangit. Monen kohdalla köyhyys ja syrjäytyneisyys on voinut jatkua sukupolvien yli.

EU:n Eurooppa 2020 -strategian mukaisesti Suomi on sitoutunut vähentämään köyhyydessä elävien ihmisten määrää 150 000:lla vuoteen 2020 mennessä, mikä tarkoittaa, että köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevia saisi olla tuolloin korkeintaan 770 000. Tämä tavoite ei näy kauden 2015–2019 hallitusohjelmassa millään tavalla. Edellisellä hallituskaudella 2011–2015 köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen oli hallitusohjelman ensimmäinen painopistealue. Tuolloin hallituksen alkukauden toimet vaikuttivat osaltaan siihen, että vuonna

2012 köyhyys- ja syrjäytymisriskissä elävien määrä laski selvästi. Positiivinen kehitys taittui kuitenkin jo seuraavana vuonna, ja on kaikki syyt olettaa, että tämä trendi on jatkunut.

Kun mm. työttömyys on edelleen jatkanut kasvuaan vuosina 2014–2015, koskettaa köyhyys- ja syrjäytymisriski Suomessa jo miljoonaa ihmistä. Kokonaistilannetta heikentää myös se, että pitkittyneesti pienituloisten määrä on kasvanut lähes koko 2000-luvun ajan. Päästäkseen 2020-strategian tavoitteeseen uuden hallituksen tulisi vähentää kautensa aikana köyhyys- ja syrjäytymisriskissä elävien määrää yli 200 000 ihmisellä (noin miljoonasta 770 000 ihmiseen).

Vuonna 2013 köyhyydessä elävien lasten osuus oli 10,8 prosenttia, mikä tarkoittaa 117 000 lasta. Tutkimusten mukaan köyhissä perheissä elävillä lapsilla on suuri alttius joutua tulevaisuudessa erilaisten yhteiskunnan tukitoimenpiteiden kohteiksi. Vähävaraisten lapsiperheiden tukeminen tulee nähdä tärkeänä investointina tulevaisuuteen.

Toinen huomioitava ryhmä on koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat vain peruskoulun suorittaneet nuoret. Koulutuksen ulkopuolella on lähes joka kymmenes 18–24-vuotias. Mukaan on tällöin laskettu ne nuoret, joilla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta eivätkä he ole koulutuksessa. Kun heistä vähennetään ne koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret, jotka ovat työssä, hoitovapaalla, armeijassa tai eläkkeellä, on syrjäytymisuhan alla noin viisi prosenttia 18–24-vuotiaista. (Kansallinen sosiaaliraportti 2015.)

Pakolaistilanne maailmassa on pahempi kuin koskaan toisen maailmansodan jälkeen. YK:n pakolaisjärjestön mukaan kymmenet miljoonat ihmiset ovat joutuneet pakenemaan kodeistaan sotia, vainoja ja konflikteja. Euroopassa on tullut turvapaikanhakijoita moninkertaisesti aiempaa enemmän. Suomessakin turvapaikanhakijoiden määrä on ollut voimakkaassa kasvussa ja on todennäköistä, että tulevina vuosina turvapaikanhakijoita tulee paljon enemmän kuin aiemmin. Turvapaikanhakijoiden lisääntynyt määrä on lisännyt maahanmuuttajavastaista puhetta ja vastakkainasettelua suhteessa kantaväestön pienituloisiin. EAPN muistuttaa, että vastakkainasettelu on valheellinen ja väärä tapa vastata ihmisten hätään. Turvapaikanhakijat ovat myös köyhyyden lisääntymisen suhteen Euroopassa vielä melko marginaalinen tekijä. Suomessakin köyhyysasteeseen vaikuttaa voimakkaammin hallituksen leikkauspolitiikka kuin turvapaikanhakijoiden määrän lisääntyminen.

Perustuslain mukaan julkisen vallan tulee taata perustoimeentulon turva laissa mainituissa elämän tilanteissa jokaiselle. Keskeinen kysymys on, miten yhteiskunnan resursseja tulisi jakaa, jotta jokainen ihminen saisi riittävän toimeentulon ja ihmisarvoisen elämän edellytykset tasa-arvoisesti asuinpaikasta riippumatta. Tämä kaikki liittyy olennaisesti yhteiskunnan arvopohjaan sekä yhteiskunnassa vallitsevaan keskinäiseen solidaarisuuteen. Myös yhteiskunnan yhtenäisyys, vakaus ja sisäinen turvallisuus ovat riippuvaisia siitä, miten aineelliset resurssit ja hyvinvointi jakautuvat ihmisten keskuudessa.

EAPN-Finin jäsenyhteisöt tekevät työtä erilaisten väestöryhmien oikeuksien toteutumiseksi ja aseman parantamiseksi yhteiskunnassa. EAPN-Finin tehtävänä on tuoda esille köyhyyttä kokeneiden ääni sekä vaikuttaa köyhyyden vähentämiseksi. Verkoston tulee toimia ihmisten vahvana äänitorvena. Verkosto korostaa pohjoismaisen hyvinvointivaltion ja universaalien sosiaalipolitiikan keskeistä merkitystä köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämisessä.

3. VISIO 2020

EAPN-Fin on tunnettu ja arvostettu verkosto, joka toimii järjestöjen ja köyhyyttä kokeneiden ihmisten äänitorvena köyhyyden, syrjäytymisen ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. EAPN-Finin näkemyksiä ja asiantuntemusta kuullaan päätöksenteossa.

- Verkosto tunnetaan yhteiskunnallisena vaikuttajana päätöksentekijöiden keskuudessa. EAPN-Fin -verkoston kautta kokemuksellinen asiantuntijuus saa tilaa ja arvostusta yhteiskunnassa. Verkoston monipuolista asiantuntemusta arvostetaan ja verkostoa kutsutaan erilaisiin asiantuntijatyöryhmiin.

4. MISSIO

EAPN-Fin verkoston perustehtävä on järjestöjen, köyhyyttä kokeneiden ihmisten ja muiden toimijoiden kokoaminen vaikuttamistyöhön köyhyyden, syrjäytymisen ja eriarvoisuuden vähentämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa sekä osallistuminen EAPN:n kanssa köyhyyden vähentämiseen Euroopassa.

5. PÄÄMÄÄRÄ

Köyhyydessä elävien ihmisten määrä vähenee suomalaisessa yhteiskunnassa. Köyhyys nähdään entistä kirkkaammin ihmisen perusoikeuksia, ihmisarvoa ja tasavertaista yhteiskuntaan osallistumista loukkaavana tekijänä. Köyhyyden vähentäminen on keskiössä kaikessa yhteiskuntapolitiikassa.

- EAPN-Fin ajaa oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumista yhteiskunnassa, jotta kaikilla on yhtäläiset oikeudet riittävään toimeentuloon ja ihmisarvoiseen elämään.
- Yhteiskunnallisessa päätöksenteossa päätösten vaikutuksia arvioidaan johdonmukaisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisryhmien kannalta.
- Ihmisarvoinen ja kohtuuhintainen asuminen, perusturvan riittävä taso, laadukkaat ja kaikkien saavutettavissa olevat sosiaali- ja terveyspalvelut sekä koulutus toteutuvat kaikkien kohdalla.
- Hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat.
- Ylisukupolvinen köyhyys vähenee.

6. TAVOITTEET

6.1. EAPN-Fin vaikuttaa köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseen Suomessa

- Verkosto muistuttaa Suomen hallitusta sen keskeisestä tehtävästä köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämisessä ja EU 2020 -strategian sekä YK:n Agenda 2030 kestävä kehityksen köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämistavoitteiden edistämiseksi, sekä tekee vaikuttamistyötä em. tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Verkosto pyrkii parantamaan kaikkien köyhyysriskissä olevien ihmisten asemaa Suomessa mukaan lukien maahanmuuttajat sekä turvapaikanhakijat, ja vähentämään vastakkainasettelua eri ihmisryhmien välillä.
- Verkosto edistää köyhyyttä ja syrjäytyneisyyttä ja niiden monimuotoisuutta koskevan jäsentyneen tiedon esille tuomista (ks. kohta 6.3.). Tiedon avulla luodaan edellytyksiä ja uusia lähestymistapoja tarttua köyhyysongelmaan.
- Verkosto tuo esille näkemyksiä ja ehdotuksia köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi.

6.2. EAPN-Fin luo väyliä köyhyyttä kokeneiden ihmisten ja heidän parissaan työskentelevien ammattilaisten ja vapaaehtoisten äänen - kokemuksellisen asiantuntijuuden - kuulumiseksi yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja sen valmistelussa

- Verkosto vahvistaa köyhyyttä kokeneiden äänen ja kokemusten tunnetuksi tekemistä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.
- Verkosto vaikuttaa kokemustiedon ja kuulemisten ottamiseksi kiinteäksi osaksi päätöksentekoprosesseja.
- Verkosto järjestää tilaisuuksia, tapahtumia ja kohtaamisia, joissa kokemusasiantuntijat, ammatilliset asiantuntijat ja päättäjät kohtaavat.
- Verkosto nostaa esiin konkreettisia kokemuksia ja tietoa perusturvan ja koko sosiaaliturvan toimivuudesta ja/tai toimimattomuudesta sekä vaikutuksista ihmisen elämään ja tuo tätä kautta perustavanlaatuisia tietoja päätöksentekijöille.

6.3. EAPN-Fin tekee näkyväksi ja ymmärrettäväksi köyhyyden syitä ja seurauksia yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

- Verkosto kokoaa selvityksiä sekä tutkittua että kokemustietoa köyhyyden problematiikasta, syistä ja mekanismeista. Verkosto rakentaa yhteistyötä alan tutkijoiden ja opiskelijoiden kanssa.
- Verkosto nostaa esiin köyhyyden seurausvaikutuksia ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.
- Verkosto korostaa ehkäisevän työn merkitystä köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämisessä.

6.4. EAPN-Fin harjoittaa kansainvälistä yhteistyötä osana EAPN:n toimintaa ja vaikuttaa köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseen Euroopan tasolla.

- Verkosto osallistuu EAPN:n hallintoon ja työryhmien työhön.
- Verkosto välittää tietoa Suomen tilanteesta ja nostaa esiin omia kansallisia näkökulmia eurooppalaiseen vaikuttamistyöhön.
- Verkosto välittää EAPN:n kautta saatua tietoa eteenpäin Suomessa ja vaikuttaa yhteisten tavoitteiden edistämiseksi Suomen tasolla.

6.5. Verkoston resurssien vahvistaminen

- Verkoston tärkein voimavara ovat jäsenyhteisöt sekä yleiskokouksen valitsema hallitus ja verkoston työryhmät. Hallituksen ja työryhmien työskentelyä kehitetään edelleen.
- Verkoston kotijärjestö on SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, joka tarjoaa verkoston hallituksen sihteeriresurssin sekä taloushallinnon ja viestintää.
- Verkosto kutsuu uusia jäseniä mukaan toimintaansa.
- Verkoston jäsenistöä kannustetaan osallistumaan ja hyödynnetään heidän osaamistaan verkoston köyhyyden vastaisessa työssä.
- Verkosto selvittää rahoitusmahdollisuuksia työntekijän palkkaamiseen.

7. KEINOT

- Verkosto toimii jäsentahojensa voimien yhdistäjänä, äänen vahvistajana ja tiedonvaihdon foorumina.
- Verkosto rakentaa yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.
- Verkosto etsii uusia vaikuttamisen väyliä ja keinoja ja pyrkii mukaan erilaisiin asiantuntijatyöryhmiin.
- Verkosto perustaa ja ylläpitää työryhmiä, jotka käsittelevät ajankohtaisia teemoja ja valmistelevat yhteiskunnallista vaikuttamista.
- Verkosto tekee lausuntoja ja kannanottoja ja osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun.
- Verkosto järjestää seminaareja ja tapahtumia.
- Verkosto tarjoaa jäsentahoille sisältöjä ja materiaaleja hyödynnettäväksi heidän omissa tilaisuuksissaan ja viestinnässään, sekä väylän jäsenille tuoda esille omia viestejään ja tapahtumiaan.
- Verkosto osallistuu EU-tason vaikuttamiseen EAPN:n kautta.
- Strategian toteuttamista seurataan vuosittain toimintasuunnitelman avulla.

8. STRATEGIAPROSESSI

EAPN-Finin ensimmäinen strategia laadittiin vuosille 2013–2015. Strategia oli vuonna 2015 suurelta osin edelleen ajantasainen, joten ei nähty järkeväksi uudistaa strategiaa täysin. Strategia päädyttiin vain päivittämään vuosille 2016–2020. Syksyllä 2015 jäsenille lähetettiin vuosien 2013–2015 strategiaan perustuva kysely, jonka avulla pyrittiin arvioimaan, mitkä voimassa olevan strategian tavoitteista, keinoista ja päämääristä olivat edelleen ajankohtaisia, mitä toimintaa pitäisi vahvistaa ja mitä toimintaa mahdollisesti voitaisi vähentää. Kyselyyn vastasi 10 jäsenyhteisöä. Kyselytulosten ja hallituksessa käydyn keskustelun pohjalta muotoiltiin päivitetty strategia. Taustalla huomioitiin EAPN:n strategiset linjaukset vuosille 2016–2018.

Strategia hyväksyttiin EAPN-Finin yleiskokouksessa 25.11.2015.